

I. QUY ĐỊNH CỦA HIẾN PHÁP NĂM 2013 VỀ VĂN HÓA, GIÁO DỤC, KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ MÔI TRƯỜNG

1. Về văn hóa

Nhà nước, xã hội chăm lo xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, tiếp thu tinh hoa văn hóa nhân loại.

Nhà nước, xã hội phát triển văn học, nghệ thuật nhằm đáp ứng nhu cầu tinh thần đa dạng và lành mạnh của Nhân dân; phát triển các phương tiện thông tin đại chúng nhằm đáp ứng nhu cầu thông tin của Nhân dân, phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Nhà nước, xã hội tạo môi trường xây dựng gia đình Việt Nam ấm no, tiến bộ, hạnh phúc; xây dựng con người Việt Nam có sức khỏe, văn hóa, giàu lòng yêu nước, có tinh thần đoàn kết, ý thức làm chủ, trách nhiệm công dân.

2. Về giáo dục

Phát triển giáo dục là quốc sách hàng đầu nhằm nâng cao dân trí, phát triển nguồn nhân lực, bồi dưỡng nhân tài.

Nhà nước ưu tiên đầu tư và thu hút các nguồn đầu tư khác cho giáo dục; chăm lo giáo dục mầm non; bảo đảm giáo dục tiểu học là bắt buộc, Nhà nước không thu học phí; từng bước phổ cập giáo dục trung học; phát triển giáo dục đại học, giáo dục nghề nghiệp; thực hiện chính sách học bổng, học phí hợp lý.

Nhà nước ưu tiên phát triển giáo dục ở miền núi, hải đảo, vùng đồng bào dân tộc thiểu số và vùng có điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn; ưu tiên sử dụng, phát triển nhân tài; tạo điều kiện để người khuyết tật và người nghèo được học văn hóa và học nghề.

3. Về khoa học và công nghệ

Phát triển khoa học và công nghệ là quốc sách hàng đầu, giữ vai trò then chốt trong sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Nhà nước ưu tiên đầu tư và khuyến khích tổ chức, cá nhân đầu tư nghiên cứu, phát triển, chuyển giao, ứng dụng có hiệu quả thành tựu khoa học và công nghệ; bảo đảm quyền nghiên cứu khoa học và công nghệ; bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ.

Nhà nước tạo điều kiện để mọi người tham gia và được thụ hưởng lợi ích từ các hoạt động khoa học và công nghệ.

Lễ hội văn hóa các dân tộc Việt Nam

4. Về bảo vệ môi trường

Nhà nước có chính sách bảo vệ môi trường; quản lý, sử dụng hiệu quả, bền vững các nguồn tài nguyên thiên nhiên; bảo tồn thiên nhiên, đa dạng, sinh học; chủ động phòng, chống thiên tai, ứng phó với biến đổi khí hậu.

Nhà nước khuyến khích mọi hoạt động bảo vệ môi trường, phát triển, sử dụng năng lượng mới, năng lượng tái tạo.

Tổ chức, cá nhân gây ô nhiễm môi trường, làm suy kiệt tài nguyên thiên nhiên và suy giảm đa dạng sinh học phải bị xử lý nghiêm và có trách nhiệm khắc phục, bồi thường thiệt hại.

II. QUY ĐỊNH CỦA HIẾN PHÁP NĂM 2013 VỀ MỘT SỐ QUYỀN CON NGƯỜI, QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ CƠ BẢN CỦA CÔNG DÂN CÓ LIÊN QUAN ĐẾN VĂN HÓA, GIÁO DỤC, KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ MÔI TRƯỜNG

1. Quyền và nghĩa vụ của công dân trong lĩnh vực văn hóa

Trong lĩnh vực văn hóa, Hiến pháp năm 2013 quy định: Mọi người đều có quyền hưởng thụ và tiếp cận các giá trị văn hóa, tham gia vào đời sống văn hóa, sử dụng các cơ sở văn hóa (Điều 41).

- Về quyền hưởng thụ các giá trị văn hóa và tiếp cận các giá trị văn hóa: Mọi người sinh ra đều có quyền hưởng thụ tất cả các giá trị văn hóa bao gồm các giá trị văn hóa vật chất, tinh thần; văn hóa vật thể, phi vật thể, văn hóa của dân tộc mình như xem, nghe, thưởng thức các tác phẩm sân khấu, điện ảnh, ca múa nhạc, hội họa, các lễ hội, các hoạt động tôn giáo, tín ngưỡng, nghi lễ tốt đẹp... Ngoài ra, mọi người còn có quyền tiếp cận, tiếp thu tinh hoa văn hóa của các dân tộc khác trên thế giới cũng như tinh hoa văn hóa nhân loại.

- Về quyền tham gia vào đời sống văn hóa: Mọi người không phân biệt tuổi tác, giới tính, giai cấp, thành phần, dân tộc, tôn giáo, tín ngưỡng... đều có quyền và được tham gia tất cả các hoạt động văn hóa theo khả năng, sở thích, nhu cầu, sở trường, mong muốn của mình.

- Về quyền sử dụng các cơ sở văn hóa: Mọi người đều có quyền được sử dụng các cơ sở văn hóa để đáp ứng nhu cầu của mình tùy thuộc vào khả năng, điều kiện của mỗi người. Các cơ sở văn hóa, các thiết chế văn hóa bao gồm: khu vui chơi giải trí công cộng, công viên, nhà văn hóa, điểm bưu điện văn hóa xã, thư viện, sân vận động, rạp hát, rạp chiếu phim, điểm internet công cộng...

Cùng với việc hưởng quyền con người, quyền công dân trong lĩnh vực văn hóa; công dân có nghĩa vụ tôn trọng quyền hưởng thụ và tiếp cận các giá trị văn hóa, quyền tham gia vào đời sống văn hóa, quyền sử dụng các cơ sở văn hóa của người khác, thực hiện đầy đủ nghĩa vụ với Nhà nước và xã hội, không được lợi dụng quyền để xâm phạm lợi ích quốc gia, dân tộc, quyền vào lợi ích hợp pháp của người khác.

2. Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân trong lĩnh vực giáo dục

Trong lĩnh vực giáo dục, Hiến pháp năm 2013 quy định: Công dân có quyền và nghĩa vụ học tập (Điều 39).

Để thể chế hóa quyền và nghĩa vụ của công dân, Quốc hội đã ban hành các luật có liên quan như Luật giáo dục, Luật dạy nghề, Luật giáo dục đại học và các văn bản khác có liên quan để bảo đảm thực hiện đầy đủ quyền này.

Theo quy định của Luật giáo dục, mọi công dân không phân biệt dân tộc, tôn giáo, tín ngưỡng, nam nữ, nguồn gốc gia đình, địa vị xã hội, hoàn cảnh kinh tế đều bình đẳng về cơ hội học tập. Nhà nước thực hiện công bằng xã hội trong giáo dục, tạo điều kiện để ai cũng được học hành. Khi đạt được độ tuổi nhất định, công dân có quyền được đi học tại các cơ sở của hệ thống giáo dục quốc dân. Đồng thời, mọi công dân trong độ tuổi quy định có nghĩa vụ học tập để đạt trình độ giáo dục phổ cập. Gia đình có trách nhiệm tạo điều kiện cho các thành viên của gia đình trong độ tuổi quy định được học tập để đạt trình độ giáo dục phổ cập.

3. Quyền và nghĩa vụ của công dân trong lĩnh vực khoa học và công nghệ

Trong lĩnh vực khoa học và công nghệ, Hiến pháp năm 2013 quy định: Mọi người có quyền nghiên cứu khoa học và công nghệ, sáng tạo văn học, nghệ thuật và thụ hưởng lợi ích từ các hoạt động đó (Điều 40).

Như vậy, theo quy định này mọi người có quyền tự do sáng tạo, bình đẳng trong các hoạt động nghiên cứu khoa học và công nghệ; có thể tự mình hoặc hợp tác với tổ chức, cá nhân khác để hoạt động khoa học và công nghệ; được tham gia tổ chức khoa học và công nghệ, hội, hiệp hội khoa học và công nghệ; tham gia hoạt động đào tạo, tư vấn, hội nghị, hội thảo khoa học và công nghệ; tham gia hoạt động hợp tác quốc tế về khoa học và công nghệ;

được bảo hộ quyền sở hữu trí tuệ; chuyển giao, chuyển nhượng kết quả hoạt động khoa học và công nghệ theo quy định của pháp luật...

Mọi người cũng có quyền thụ hưởng lợi ích từ các hoạt động nghiên cứu khoa học, công nghệ: Nhà nước có chính sách khuyến khích ứng dụng kết quả nghiên cứu khoa học, công nghệ và phổ biến kiến thức khoa học, công nghệ trong đời sống để mọi người đều được hưởng thụ lợi ích từ các hoạt động nghiên cứu khoa học, công nghệ. Tổ chức, cá nhân tham gia nghiên cứu khoa học công nghệ được hưởng thù lao và các lợi ích khác từ việc tham gia nghiên cứu khoa học, công nghệ.

Cùng với việc hưởng quyền trong lĩnh vực khoa học công nghệ, cá nhân có nghĩa vụ đóng góp trí tuệ, tài năng vào sự nghiệp phát triển khoa học và công nghệ, phát triển kinh tế - xã hội, bảo đảm quốc phòng, an ninh; thực hiện nhiệm vụ khoa học và công nghệ do cơ quan, tổ chức có thẩm quyền giao; đăng ký, lưu giữ và giao kết quả nghiên cứu khoa học và phát triển công nghệ có sử dụng ngân sách nhà nước; giữ bí mật nhà nước về khoa học và công nghệ, bảo vệ lợi ích của Nhà nước và xã hội và tôn trọng quyền của các chủ thể khác trong lĩnh vực này.

4. Quyền và nghĩa vụ của công dân trong lĩnh vực bảo vệ môi trường

Trong lĩnh vực bảo vệ môi trường, Hiến pháp năm 2013 quy định: Mọi người có quyền được sống trong môi trường trong lành và có nghĩa vụ bảo vệ môi trường (Điều 43).

Sống trong môi trường trong lành là một trong những điều kiện đảm bảo quyền sống của con người. Để đảm bảo quyền sống trong môi trường trong lành, Nhà nước khuyến khích, tạo điều kiện thuận lợi để mọi tổ chức, cộng đồng dân cư, hộ gia đình, cá nhân tham gia hoạt động bảo vệ môi trường. Các hành vi gây ô nhiễm môi trường, làm suy kiệt nguồn tài nguyên thiên nhiên đều bị nghiêm cấm.

QUY ĐỊNH CỦA HIẾN PHÁP NĂM 2013 VỀ VĂN HÓA, GIÁO DỤC, KHOA HỌC, CÔNG NGHỆ VÀ MÔI TRƯỜNG MỘT SỐ QUYỀN CON NGƯỜI, QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ CƠ BẢN CỦA CÔNG DÂN CÓ LIÊN QUAN

*(Theo Hiến pháp nước Cộng hòa xã hội
chủ nghĩa Việt Nam năm 2013)*

